

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

I. Scholia in Constitutionem Concilii Lateranensis. II. Conservatorias
Ecclesiasticas quaest. 130. III. Conservatorum Laicorum materiam,
Tribunali viginti duûm virum Leod. adoptatam comprehendens

**Chokier, Érasme de
Coloniae Agr., 1684**

§. Nonus. Summarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61908)

quasi Episcopalem habentem, Canone, præscriptione vel privilegio (superius adhuc ostendimus.

(141) *Sine Exempti.* Plenissima itaque & exuberans est hæc Exemptio, quæ antedictas personas eximit à cujuscumque ordinarii Jurisdictione, de qua etiam ante abunde satis à nobis scriptum est. Sed Concilium Tridentinum modificavit ejusmodi Exemptiones, *cap. 11. sess. 24. de reformat.*

§. NONUS.

SUMMARIUM.

1. Dictionis nisi energia.	5. Quid si actio sit mixta.
2. Constitutio Papalis solet ligare duobus à promulgatione mensibus.	6. Dictionis duntaxat energia.
3. Quid si de crimine agatur civiliter, an huic constitutioni erit locus.	7. Ardua causa est excedens 25. Ducatus.
4. Favorabilis est constitutio, quæ exemptos reducit sub Jurisdictione ordinarii.	8. An fieri possit prorogatio in majori summa.
	9. Ducati valor.
	10. Energia dictionis penitus.

(141) **A**lii vero notarii (142) habitum prothonotariatus non deferentes (143) nisi illum (144) infra trimestre (145) post præsentium publicationem (146) assumpserint, (147) ac ipsi ac alii in posterum assumendi (148) habitum & Rocherum hujusmodi (149) continuè non gestantes (150) atque alii nostri & dictæ Sedis Officiales (151) Officia sua actu non exercentes (152) tam in criminalibus (153) quam in civilibus ratione causæ (154) summam 25. Ducatorum auri de camera non excedentis (155) dumtaxat (156) eorundem Diœcesanorum & ordinariorum Jurisdictioni subjaçant (157) in Civilibus vero causis summam hujusmodi excedentibus (158) plena gaudeant Exemptione & (159) à dictorum Diœcesanorum & ordinariorum Jurisdictione (160) penitus sunt Exempti.

SCHOLIUM

SCHOLIUM.

(141) **A**lii vero Notarii. De dictione alius scriptum est *Scholio. 98*
 (142) *Habuum prothonotariatus non deferentis.* Rationi enim contententum est, ut qui prothonotarius honore sunt decorati, distinguantur & secernantur peculiari habitu, cum in publica apparent ab aliis. Ideoque est, ut non modo singulis religiones invicem distinguantur, sed & ordines etiam militares, uti solus apud Antonium Scappam describitur. *Tract. de Biveto Rubeo Cardinalium* cap. 7. nu. 15. & 16. Sic fabricensium Privilegio non gaudet, qui fabricensium normam non observat. *l. Stigmata lsi quia consortium C. de fabricens. lib. 11.* & Clericali Privilegio non gaudet, qui Clericalem habitum non gestat. *ca. unico de vita & honest. Cler. cap. ex parte de Privileg. Conc. Trid. sess. 23. cap. 6. de reform.* Qua de re dictum est supra. *Scholio 135. & de Exemptio. lib. 1. q. 18.*

(143) *Nisi illum.* De vi, energia & significatione dictionis nisi, latè Albertus de Pergamo *tract. de Propositionibus num. 77. vers. Nisi.* Idem significat quod si non, *Hieron. Grat. conf. 15. num. 15. part. 1. per l. actione C. de transact.* Inducitque quandam formam. *Grat. num. 15. signanter cum postponitur orationi negativæ. Hieron. Grat. conf. 138. num. 7. & 9. part. 1. & eleg. lateque Alciatus l. actione verb. Nisi C. de transact.*

(144) *Infra trimestre.* Dubitabit hic quispiam, cui Pontifex trium mensium tempus indulget ad relumendum habitum, cum bimestre tantum indulerit à promulgationis die ad observantiam suæ legis, uti probat *Navarrus Conf. de constit.* Et nos scripsimus tractatu de Exemptionibus *lib. 1. quest. 50.* Respondeo tetnarium numerum esse absolutissimum; unde Virgilius:

Terna tibi hac primum triplici diversa colore

Licia circundo, Terque hac altaria circum

Effigiem duco, numero Deus impare gaudet.

Et ne superstitiosus nimis multa tribuam cum Tiraquelli numeris. *Tractat. de prescript. gloss. 1. verb. per decem annos.* Satis sit hanc esse summi Pontificis, penes quem est rerum summa, voluntatem. Decreta enim Pontificum decet ab omnibus reverenter acceptari. *Lancel. Canon. inst. l. 1. de constit. Eccles. §. decreta.* Non secus quam si D. Petri voce stabilita & firmata essent. *ca. sic omnes dist. 19.* Signanter quod in arbitrio legislatoris consistat, à quo tempore velit legem suam robur assumere. *Menoch. de arbit. iud. l. 2. cent. 2. casu 185. n. 8.*

(145) *Post presentium publicationem.* Legislatoris est præsituere certum tempus, ex quo lex ejus ligare incipiat. *Navarr. conf. 1. d. de constit. & d. libr. 1. quest. 50.*

(146) *Assumpserim.* Verbum assumi ponitur hic in bonam partem Cic. Neque onus in vitis assumpserit, non vero in malam, pro arrego, aut nimium tribuo, prout apud eundem Cicer. Si id mihi assumo, videor id meo jure quodammodo vindicare.

(147) *Ac ipsae alii in posterum assumendi.* Comprehendit hic pontifex hac sua sanctione non tantum prothonotarios ante hanc constitutionem creatos, sed etiam in futurum creandos. Eex enim magis ad futura, quam ad praeterita est tendenda.

(148) *Habitum & Rochetum hujusmodi.* Nisi Pontifex huic Concilio Lateranensi derogaverit, ut plerumque solet, ut est videre ex litesis creationis prothonotariorum hodierni temporis. Nec enim dubium est, quin Pontifex habitus solemnitatem possit remittere. *Abbas cap. Deus qui de vita & honest. Cler. Anonymus Scappus de Boreo Rubro S.R.E. Cardin. Resp. 5. num. 20.* Sed quid si ejusmodi habitum gerant alia veste coopertum? Respondendum est, par esse habitum non gerere, vel gerere alio habitu coopertum. *Achilles à Grassis decif. 346. num. 13. de Apostatis. Jo. de Anania in Rubr. de Apostatis. Cavalcan. conf. 123. cap. 2. ubi Francus ne Curia vel Monachi in 6.*

(149) *Continuè non gestantes.* Continua habitus gestatio non est Judaice & ad litteram intelligenda. Sed cum mica salis & moraliter late & eleg. *Diazarrus cap. 1. §. semper de preceper. num. 5. de ponit. dist. 5. ubi explicat energiam dictionis semper, indefinenter, id est, certis temporibus, aut hoi is interpolatis vel statutis, cum in publicum procedit, aut sui praesentiam aliis facit. arg. l. si quis disturna ff. si servand. Stephan. de Federicis de interpo. juris par. 2. num. 125.* Quid enim si ad exteras nationes abeant, nunquid scandali causa licebit eis mutare habitum. *cap. Deus qui de vita & honest. Cler. & dictum est supra Scholio 44. num. 30.* Idque evitetur absurdum, quod & in legibus Constitutionibusque est observandum. *Preses loco ab absurdo.* Et ita in monachis qui ad continuam habitus gestationem obligantur resolvit Beatus Antoninus Archiepiscopus Florentinus. *Tract. de excommunicatione cap. 53. num. 4. & 5. vol. Occ. 16.*

(150) *Atque alii nostri ac dicta sedis officiales.* De hoc dictum est ante Scholio 136.

(151) *Officia sua actu non exercentes.* De eo & notatum est supra Scholio 138.

(152) *Tam in Criminalibus.* Et de eo tetigimus in Scholio 139.

(153) *Quam civilibus ratione causa.* Causas Civiles plurimum differre à Criminalibus superius ostendimus. Scholio 139. & late tradit Maranta de ord. Judiciorum par. 4. dist. 1.

(154) *Summa 25. Ducatorum anni de Camera non excedentis.* Sed quid si de crimine agatur non criminaliter sed civiliter, an ejusmodi actio sub dispositione

stat in arbitrio judicantis. *Staphil. & Marant. d. loco. Menochius de arbitrariis iudicium & DD. passim.*

8 Quid autem, si summa excedat 25. Ducatos auri de camera, an ejusmodi exemptionem cognoscendi de causis præcise quantitatis, potest consensu partium cognoscere etiam de majore quantitate, uti in terminis inter cæteros tradit Abbas cap. p. & G. num. 12. vers. venio ad secundum de offic. deleg. per l. inter convenientes ff. ad municipales & de incolis & iura ab eodem Abbate ibidem num. 11. allegata. Verum contrarium est in hac exemptionum materia respondendum. *Felin. cap. p. & G. num. 13.* Exempti enim Papæ immediatè subjecti, exemptioni renuntiare non possunt, nec jurisdictionem alterius judicis prorogare. c. *Cum tempore de arbitris.* Id quod fuscè tractatu de exemptionibus lib. 2. quest. 7. & seqq. ostensum est. Deinde hac in constitutione Pontifex utitur taxativa. *Duntaxat.* quæ inducit formam, adeo ut illius transgressio a sum. vitiat. *Felin. cap. ex parte num. 7. de constit. Paris. conf. 19. num. 19. sul. 2. Gonzales de mensib. & alternat. Episcop. gloss. 43. num. 26.* Qua de re vide plenius infra, in questionibus conservatorum q. 7. Quantus autem sit valor ducatorum auri de camera, quæstio est facti, de quo jurisconsulti non respondent. *l. eum quæ §. i. ff. de iud.* Nota tamen ducatum auri de camera antiquum valere scutum unum auri in auro & quantam partem unius regalis. Ducatum vero de camera Novum valere scutum unum auri in auro & unum Regalem: Scutum vero monete, regalia decem: Scutum auri, undecim regalia: Scutum auri in auro valere scutum unum auri in specie.

Sed quid si debeatur summa major & excedens 25. Ducatos, an licebit ex ejusmodi summa majore, petere minorem, quæ sit intra summam hac in constitutione definitam, videatur Barth. Castrensis, & DD. in l. *Si idem ff. de jurisd. om. iud. Vaninus de nullit. sent. in. de nullit. ordinari ex defectu jurisdictionis num. 34.*

Præterea quid si idem debeat diversis ex causis diversas summas excedentes summam 25. Ducatorum, an ex omnibus coaccervari poterunt coram eodem iudice, eadem actione, vide DD. d. l. *si idem.*

Itaque in instituenda actione fundari debet hæc qualitas à constitutione requisita, quæ jurisdictionis est tributiva, & si negatur, summarie erit probanda. *Pantius d. loco num. 53.*

(158) *Plena gaudeant exemptione.* Exemptionum multas esse species ostensum est in schemate inserto indici tractatus nostri exemptionum, in verb. *exemptio.* explanatumque est distinctus in eodem tractatu lib. 1. quest. 2. per totum. Itaque Pontifex in summa excedente hic descriptam, eximit non limitatè vel mediatè, sed simpliciter, purè, absolute, perfectè, plenè & immediatè, qua de re alibi, dicta quest. 2.

(159) A dictorum diocesanorum & ordinariorum jurisdictione. De Diocesanorum & ordinariorum differentia & cujuslibet indistincta jurisdictione dictum est supra non uno in loco. *Schoho 60. & 61.*

(160) *Penitus sine exempti.* Id est omnino & absolute, integre, plene & perfecte. Dicitur enim *penitus*, significat omni casu totaliter & indistincte. *Hieron. Grat. de cons. lib. 3. part. 6. cap. super eo de heretic. Socin. lib. 1. §. Si mihi stipulanti col. 2. de cons. obig. Præcisè & sine aliqua modificatione aut limitatione.* *Jacobus Antonius Murda de jurisdic. inter Ecclesiast. & secularem exercenda. cent. 2. casu 85. n. 19. Tirag. Siquam, verb. Revertatur n. 87. de revoc. donat.*

§. DECIMUS
SUMMARIUM.

1. Familiares an gaudeant exemptione domesticorum.	7. Recreationis causa absentes an exemptionem perdant.
2. Ecclesia Romana encomia.	8. Dispositio de tempore est arbitraria.
3. Exemptio non gaudet, nisi qui actu servat.	9. Curia quid significet.
4. Domestici qui dicantur.	10. Absentia qualis sit censenda.
5. Continuus domesticus quis dicatur.	11. Cardinalium familiares an sit exempti.
6. Absentes causa Ecclesia, habentur pro presentibus.	12. Moniales exemptas an diocesanis visitent, adjiciuntur hic octo questiones.

(161) **D**ignum quoque & etiam congruum (162) quod ex familia Romana Ecclesie Cardinalium familiaribus (164) illi dumtaxat (165) privilegio exemptionis gaudeant, qui actu (166) domestici (167) & continui (168) sunt commensales (169) vel ab eisdem Cardinalibus ad ipsorum exequenda negotia missi (170) vel qui recreationis causa (171) ad tempus (172) a Romana curia (173) absentes fuerunt (174) ceteris vero etiam familiaritatis litteras habentibus, que minus coercionis diocesanorum & ordinariorum subjaceant, familiaritatis hujusmodi privilegium nullatenus suffragetur.

SCHO-